

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročniki v Jugoslaviji plačajo mesečno Din 16.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisni listi ne vračajo. — Neprilagojena pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstva in namaklenskem, vsaka beseda Din 0.80

Štev. 96 • Maribor, torek, dne 22. avgusta 1939 • Leto XIV

Vse kar je prav!

Delavstvo je pohlevno. Vse krivice, ki se vrše nad njim, prenaša skoraj tako, kakor da bi pričakovalo, da dobi zaslužen plačilo za svojo potrpežljivost enkrat pozneje. Kadar bo kupa trpljenja polna, kakor pravi znani rek. Taka je delavska skromnost.

To stališče pa ni pravilno, ni dobro, in ni pravično za delavstvo proti same-mu sebi. — Zakaj tudi delavski razred spada v tisto vrsto živih bitij, kakor vsi drugi ljudje v državi in na svetu. Delavski razred tvori del človeške družbe, pomembnejši del, ker vse ustvarja in producira. Ima prav tako pamet in razum, kakor vsi drugi ljudje in pravico in voljo, da se odločuje v razvoju človeške družbe duhovno in fizično. Če se delavskemu razredu te pravice in dolžnosti odreka, se delavskemu razredu dela krivica, se razvoju jemlje ena najvažnejših komponent. To je torej krivično za razvoj in za delavski razred.

Mi smo to načelo že večkrat poudarili. Poudarili smo ga ob zahtevah po politični zakonodaji, po svobodi. Poudarili smo ga, ko smo zahtevali volitve v socialno zavarovanje, v delavsko zbornico, kar nam je zakonito zajamčeno. Zahtevali smo izpopolnitev borz dela, inspekcije dela in pripadajoče zastopstvo v teh ustanovah. Izpopolnitev socialnopolitične zakonodaje sploh smo zahtevali.

Tem zahtevam, dasi so upravičene, se ni ugodilo. Zgodilo se je celo, da se jemlje delavstvu pravice celo tam, kjer je dokazano, da ima organizirano delavstvo moralno pravico do njega. To dokazujejo volitve obratnih zaupnikov.

Mi te zahteve samo še ponavljamo. — Opravičeni smo do vseh teh pravic, opravičeni so naše zahteve. Naravnost hudodobnost pa je, če se nas potem zaradi teh zahtev označuje za protidržavne elemente, kakor je nedavno trdil nek list. Tako obrekovanje je enostavna stvar. Toda pravice delavskega razreda se s tem ne zbirajo. Tako obrekovanje in vse krivice, ki se dogajajo delavskemu razredu, morejo ustvarjati v državi le psihozo, da se delavstvu res godi krivica, kar pa nikakor ne more biti koristno tisti državi edinstvenosti, ki jo javno tako pogosto poudarjamo.

Delavski razred se pa mora boriti in se bo boril za svoje socialne in politične pravice!

Organizacija učiteljev zboruje

Združenje jugoslovanskih ljudskošolskih učiteljev in učiteljic ima svojo letno glavno skupščino v Banjaluki. Organizacija ima po banovinah deset samoupravnih sekcij. Najmočnejše sekcije so v novosadski banovini (3475 članov), ljubljanska (3220), zagrebška (2590). Druge sekcije imajo manj članstva. V organizaciji vlada še precejšnja enotnost. Na lanske skupščini je nastopila opozicija z okoli 340 člani, kar na celoto ne more mnogo vplivati. Poročilo za skupščino pravi, da je učiteljsvo zlasti od leta 1935. sem doživelo primere težkih preizkušenj ter izraža željo, da v bodoče ne bi bilo tako. Organizacija je stanovska, vendar pod moralnim vplivom, kakor vse organizacije državnih nameščencev.

Predsednik UUI Dimnik je govoril ob otvoritvi kongresa o odnosih učiteljsva do političnih oblasti v državi. Rekel je, da se ti odnosi izboljšujejo. Toda težko stanje, ki je nastalo v poslednjih letih se ne da tako lahko popraviti. Učitelji zahtevajo, da se preneha s premeščanjem učiteljev in da se popravi prejšnje krivice. Učiteljska organizacija se bo borila zato, da do-

Prav v veliki meri je kriva angleška politika, da se nahajamo danes zopet pred veliko mednarodno krizo, ki je morda še večja kakor lanska. Anglija je zanemarjala dolžnosti, ki jih je imela v Društvu narodov, da čuva mirovno pogodbo in da potom Društva narodov omogoči razvoj državam, ki so bile zaradi mirovne pogodbe ogrožene v svoji eksistenci. Društvo narodov bi moralo biti posredovalec med državami, izvajati in uvajati sodelovanje med narodi. Ali to se ni zgodilo. Kapitalistični interesi so zahtevali izkoriščanje, so zahtevali spore, ki so rodili današnji šovinizem. Izven Društva narodov so se reševala vsa vprašanja večjega pomena. Zato pada krivda današnjih razmer na vse tiste, ki so Društvo narodov sabo-

tirali, reševali vprašanja zunaj njega, po svojih ožjih interesih, kar je zopet vzbujalo le zlo kri in drvenje raznih političnih paktantov v ekstreme, iz katerih se ne morejo izviti drugače kakor z dosego svojih ciljev mirnim potom ali pa z rizičkom vojne.

Današnjega stanja je kriva mednarodna politika onih, ki so krmarili po svoji volji izven merodajnega pravnega mednarodnega faktorja Društva narodov.

Ne čudimo se zaraditega izjavi nekega političnega Nemca, ki je rekel, da nemški prestiž zahteva, da Nemčija doseže kar hoče. Iz prestiža rajši izgubi vojno, kakor da bi popustila v svojih zahtevah popolnoma. To mnenje v Nemčiji je sporočil dopisnik svojemu angleškemu listu.

Razporejenost, ki je nastala s kopičenjem krivic, duhovnih in materialnih, ker Društvo narodov zaradi sabotaže posameznih držav ni moglo izvršiti svoje dolžnosti, je popolnoma razumljivo.

Niso narodi krivi današnjim razmeram. Narodi so si prijatelji, narodi ne marajo vojne, ne marajo krivic. Zado-voljni so, če lahko živijo dobro in v miru. Kriva je politika diplomacije, ki ne dela v pravcu narodove volje, ampak v interesu interesentov, ki zanjejo in mislijo, da bodo želi iz nove svetovne vojne zopet svoj kapital.

Bojimo se zanje, da bodo razočarani. Današnja vojna ne bo več nosila — dobičkov, ker bo uničevalna, če se bo sploh vršila.

Diplomacija ali generali?

Do skrajnosti zaostrena mednarodna politična kriza

Nova zahteva Nemčije

Za gđanskim koridorjem še Poljsko Šlezijo.

Reuter javlja:

Poljaki so izpustili iz zapora znanega senatorja Wiesnerja. Ob tej priliki piše nemški tisk na tak način, da je posnemati, da Nemci stavijo novo zahtevo po Poljski Šleziji. Torej koridor in Poljsko Šlezijo hočejo dobiti Nemci nazaj, ker sta jim pripadala leta 1914.

Z novimi zahtevami bo sporazum v gđanskem vprašanju težje izvedljiv, kar pomeni poostreitev mednarodnih odnosov.

Gđansk ograjen z žico

Oblasti v Gdansk so izdale nalog, da se mesto Gdansk ogradi z bodečo žico. Ustanovila se je tudi milica nacističnega gibanja, kar je proti mednarodnim pogodbam.

Poljska se zadovoljuje s protesti, da se ne bi trdilo, da izziva.

Ponovna opozorila Anglije in Francije v Berlinu

Odnosaji med Nemčijo in Poljsko so se zaostriili do skrajnosti. Nemški tisk piše, da Poljaki mučijo Nemce.

Enako je pisal nemški tisk dosedaj samo še ob priliki lanske septembarske krize o Čehih.

Anglija in Francija smatrata, da je kriza dosegla vrhunec in da vojaški ukrepi gđanskega senata pomenijo zadnje priprave za akcijo z nemške strani.

Sporazum dosežen?

Kakor bi človek sodil po pisanju dr. Mačkovega lista.

Načrt o sporazumu med Srbi in Hrvatimi je bil izročen v presojo strokovnjakom. Trije so bili iz Beograda, trije iz Zagreba.

Sedaj poroča »Hrvatski dnevnik«, da se je preds. vlade Dragiša Cvetković vrnil na Bled, dr. Maček je pa v Zagrebu stalno v neposrednem stiku s strokovnjaki, ki so danes (19. t. m.) dovršili glavni del svojega posla.

»Delo strokovnjakov sta odobrili obe stranki in je prihodnji teden pričakovati odločilne dogodke. — Na obeh straneh vlada optimistično razpoloženje.

seže stalnost za učitelje, ker je to predpogoj za uspešno delo učiteljev med narodom.

Zastraženje meje med Poljsko in Nemčijo

Z nemške in poljske strani so se zaprle državne meje zlasti v Šleziji in južozahodnem delu Poljske.

Zatišje v Nemčiji pred vihro

Nürenberški nacistični kongres bi se moral vršiti od 30. avgusta do 11. septembra 1939. Ni pa zanj izrednih priprav kakor prejšnja leta. Vršile so se tudi priprave za tannenberško slavnost, ki bi se imela vršiti dne 27. t. m. Vprašanje je, ali se bo ta slavnost sploh vršila ali ne, in kakšne načrte ima Nemčija sploh. Morda hoče staviti ti dve prireditvi v senco drugih zanj važnejših akcij.

Ponovna opozorila Anglije in Francije v Berlinu

Zato bosta obe državi po svojih poslanikih še enkrat opozorili Berlin na to, da sta v gđanskem vprašanju solidarni s Poljsko.

Glasiilo italijanskega zunanjega ministra »Relazione Internazionali« pa piše, da se odigrava predzadnji čin drame. Baje se trudi italijanski minister, da bi s posredovanjem med Berlinom in Varšavo še zadnji hip preprečil najhujše.

Imamo še elemente, ki bi hoteli, da Hrvatje ostanejo dalje v podrejenem položaju, ki bodo poizkušali s kako akcijo, toda od hrvaške strani ne bo predloga, ki bil imel namen kršiti pravice drugih.

Dr. Vladko Maček se je vrnil v Kupinec

Dr. Maček je bival dva dni v Zagrebu zaradi razgovorov s strokovnjaki, ki študirajo sporazum. Nato je zopet odšel v Kupinec.

Sporazum na temelju sedanje ustave

Dr. Mačku neprijazni »Hrvatski narod«, ki ga izdaja prof. dr. Budak piše, da se pogajanja za sporazum vodijo na podlagi določb čl. 116 ustave, ter da ima vse to, kar se bo dogovorilo, začasni značaj za dobo dveh let, do kraljeve polnoletnosti, ko bo možno govoriti o spremembi ustave. Čl. 116 ustave pravi: »Za primer vojne, mobilizacije, neredov ali uporov, ki bi dovedli v vprašanje javni red in varnost države, ali če so s tem ogroženi javni interesi, lahko kralj v izjemnih primerih z ukazom določi, da se začasno uveljavijo izredni in neobhodno potrebni ukrepi v vsej kraljevini ali v enem delu kraljevine neodvisno od ustave in zakonskih predpisov. Vsi izredni ukrepi se bodo naknadno predložili narodnemu predstavništvu v soglasno odobritev.«

Kaj se p'ete okrog Madžarske

Nemške ponudbe.

Italijanska »Tribuna« piše, da niso resnične vesti, ki trde, da je madžarski zunanji minister grof Czaky iskal v Rimu pomoč proti Nemčiji. Res pa je, da je Nemčija že davno poprej, predno je sedaj v drugi vprašala Madžarsko, ponudila Madžarski vojaško zvezo ter ji zato ponudila del Slovaške. Madžarska je to ponudbo odklonila radi Poljske, s katero hoče ostati prijateljica. Ker pa je Nemčija med tem sklenila vojaško zvezo s Slovaško, ji Madžarska ni potrebna. — Dejstvo pa je, da se bo grof Czaky še enkrat napotil v Rim k Cianu, iz česar se da sklepati, da gotova vprašanja še niso razčiščena.

Japonsko-angleški incident

Na meji sanghajske mednarodne koncesije je japonska straža ustavila angleško in naperila na njo svoje puške. — Angleški narednik je potegnil revolver in ustrelil enega Japonca, dva pa ranil. Ta incident je še bolj zaostрил položaj.

Velike slavnosti ob priliki 25 letnice zmagoslavne bitke na Ceru

Srbska vojska je pred 25. leti porazila avstrijsko armado feldcajgmajstra Potioreka.

Pred 25. leti, neposredno po vojni napovedi Avstro-Ogrske in Nemčije Srbiji, je avstrijska armada pod poveljstvom znanega vojaškega upravitelja Bosne in Hercegovine, feldcajgmajstra Potioreka, udarila iz Bosne preko Drine v Srbijo, da bi čimprej zasedla deželo, ki si je drznila zoperstaviti se habsburškim nakanam in braniti svojo samostojnost. Po mnenju tedanjih črnoljutih mogotcev bi bila Srbija morala postati avstrijski protektorat. Toda Srbija, dasi izčrpana od balkanskih vojn, se je postavila junaško v bran.

Dočim so avstrijski generali računali s tem, da bodo v Srbijo enostavno vmarširali z godbo na čelu, kot so to storili ob priliki zasedbe Bosne in Hercegovine, so Srbi pripravili sovražniku

hudo presenečenje. Potiorekova armada je v okolici Šabca trčila ob srbsko vojsko. Razvnel se je boj, iz katerega so po štiridnevni bitki izšli kot popolni zmagovalci Srbi, ki so, vajeni vojskovanja, Potiorekovo armado docela porazili na planoti Cer in jo pognali v beg.

V zvezi s tem zgodovinskim dogodkom pred 25. leti so se vršile na Ceru velike svečanosti. Spomin na Cer je obenem tudi opomin, da bi se tudi v bodoče vsakomur zgodilo tako kot Potioreku, ako bi skušal iztegniti roko po ozemlju države, ki se je rodila po volji njenih narodov in tudi s pomočjo junakov s Cera, ki so v tistih dneh padli za to, da bi ostali jugoslovanski narodi svobodni v svobodni državi.

Obrtnikom v premislek

Samostojna zbornica obrtnikov.

Obrtniki se ne počutijo dobro v Trgovski, obrtni in industrijski zbornici. Pravijo, da ta korporacija premalo vpoštevata obrtniške interese. Zaraditega zahtevajo obrtniki samostojne zbornice. Ljubljanska TOI, trgovski odsek, se s tem načrtom najbrže ne strinja, kakor se ni strinjal tudi zagrebški. Ministrstvo je želji obrtnikov ustrelo, vendar je pa vprašanje, kako bodo obrtniške zbornice delovale, ker bodo imele manj avtoritete in manj denarnih sredstev, kakor jih lahko imajo v skupni zbornici. To je ena stran. Druga, popolnoma naravna stran, je pa ta, da je jače gospodarstvo le težko pripraviti do tega, da z istim interesom brani mala gospodarstva.

Po našem mnenju velja za obrtnike naše staro geslo, ki ga potrjuje razvoj, da postaja položaj za obrtništvo težavnejši, če je v skupni zbornici ali pa, če ima svojo zbornico. Naloga obrtništva, ker je tukaj, je, da se združeno, to je, gospodarsko organizira. To vprašanje se pa s tem ali ima samostojno ali skupno zbornico ne izpremeni. Ministrstvo je načelno odobrilo posebno obrtniško zbornico, vendar naj obrtniki to vprašanje še temeljito pretrasejo, da ne bodo presenečeni. Namen nove zbornice mora biti socialni dvig obrti, nikdar pa ne vijk za izkoriščanje delavcev in lastno še bolj žalostno vegetiranje.

Anglija grozi Japonski z odpovedjo gospodarske pogodbe

Kitajski srebrni denar ostane še nadalje plačilno sredstvo.

V pogajanjih med Anglijo in Kitajsko radi likvidacije spora v mednarodnih koncesijah, zlasti v Tjencinu, so nastale težave.

Japonska vlada je hotela to priliko izrabiti za to, da pridobi Anglijo ne samo za nekatere politične koncesije, ampak, da izsili od nje tudi odločitev glede veljavnosti kitajskih plačilnih sredstev. Japonski denar ne more postati na Kitajskem plačilno sredstvo, vse do tlej, dokler ostane v prometu kitajski srebrni denar v mednarodnih koncesijah. To dela Japonski velike preglavice, ker s svojim denarjem v osvojenem kitajskem ozemlju ne more ničesar kupiti. To odpornost Kitajcev v zasedenem ozemlju bi lahko zlomila Japonska samo takrat, ako bi kitajsko srebro prestalo biti plačilno sredstvo v mednarodnih koncesijah. — Japonskega papirja namreč nihče ne sprejema, ker se ve, da zanj ni kritja. Le ako bi se japonski denar uveljavil kot edino plačilno sred-

stvo v mednarodnih koncesijah, bi začel krožiti tudi na kitajskem ozemlju.

Anglija pa se je temu uprla, in to ne samo radi vprašanja vrednosti japonskega denarja, ampak radi tega, ker bi s tem priznala upravičenost japonskih teženj po zasedbi kitajskega ozemlja in pravico do od japonske vojske že zasedenega kitajskega ozemlja.

Angleška vlada izjavlja, da je pripravljena izročiti one štiri Kitajce v Tjencinu, o katerih se zatrjuje, da so izvršili neke atentate na japonske oblastnike, odklanja pa vsako razpravo o izločitvi kitajskega denarja iz prometa. Iz zadržanja Japonske je sedaj razvidno, da v tjencinskem sporu ni šlo za one štiri Kitajce, ampak, da je to bila samo pretveza, za katero se skrivajo čisto drugačni nameni.

Angleški poslanik v Tokiju je obenem sporočil japonski vladi, da bo Anglija prekinila nadaljnja pogajanja in odpovedala trgovinsko pogodbo z Ja-

Doma in po svetu

Kako so izpadle volitve zaupnikov v podjetjih beogradske mestne občine? Pri volitvah zaupnikov v mestnih podjetjih beogradske občine so bili doseženi ti-le rezultati: Mestna električna cestna železnica URSSJ 7, Jugoras 1, električna centrala URSSJ 13, Jugoras 0, vozovni park URSSJ 6, Jugoras 0.

Za 400 milijonov lir najrazličnejše robe bomo lahko izvozili v Italijo v času od 1. julija letos pa do 30. junija prihodnjega leta. V Italijo torej ne moremo prodajati kolikor bi hoteli. Čim je v naprej določena vsota uvoza dosežena, uvoz preneha. Prav tako se sme od vsake v pogodbi označene robe uvoziti samo določena količina. Pred vojno takih omejitev seveda nismo poznali. Omejitve so se začele šele tedaj, ko so države zašle v plačilne težkoče, t. j. ko jim je zmanjkalo zlata za nakupovanje v inozemstvu in so se s tem v zvezi pojavile tudi težnje po avtarkiji, t. j. da bi država pridelala doma vse kar potrebuje in čim manj uvažala ter se s tem zadovoljevala. Omejitev uvoza pomeni večkrat tudi omejitev konzuma, ker vedno ne drži, da država, kolikor ne uvozi, pridelata sama.

Francoski generalni konzulat v Zagrebu. — V Zagrebu smo imeli doslej francoski konzulat. Konzulat je sedaj povišan v generalni konzulat in konzul Georges Gueyrand je imenovan za generalnega konzula.

Papež je govoril duhovščini tako-le: »Pustite plemenske polemike in politične borbe ter sovražstvo drugim in stojte nad vsemi temi razprtijami, vedoč, da mora ljubezen pravega kristjana objemati vse jezike in narode preko ovir.« Po teh besedah se ravna župnik Križman in »Slovenski delavec«, ki piše ob vsaki priliki, da je pobijati marksizem oz. marksiste narodna dolžnost vernikov.

106. zasedanje sveta Društva narodov je sklicano za dne 8. septembra. Na dnevnem redu je med drugim poziv Kitajske za pomoč v boju proti Japonski in pa poročilo mandatne komisije, ki upravlja Palestino, v zvezi z angleško belo knjigo v palestinskem vprašanju.

Rumunska vlada je te dni priznala Slovaško republiko.

Važne diplomatske listine so ukradli kurirju rumunskega poslanstva v Sofiji, ki bi jih bil moral odnesti preko meje rumunskemu poslanstvu v Beogradu. Rumunski kurir se je za hip odstranil iz avtomobila in se podal v svojo sobo v hotelu, kjer je stanoval. Takoj za njim je stopil iz hotela nek človek, ki je rekel šoferju, naj mu izroči aktovko, ker jo zahteva šoferjev gospodar, da mu jo bo nesel v sobo. Ko se je kurir vrnil iz hotela je seveda ugotovil tatvino. Obvestil je poslanstvo. Med tem ko je rumunski poslanik odšel v policijsko ravnanje, se je kurir v avtomobilu ustrelil. Rekel je, da ga ne čaka samo odpust iz službe, ampak tudi težka kazen, ker se je šlo za akte izredno važne vsebine.

Bolgarija in Sovjetska Rusija. Bolgarija je pred petimi leti obnovila diplomatske stike s Sovjetsko Rusijo. V Sofiji obstoja sovjetska knjižarna, kjer lahko kupiš vso rusko literaturo in časopise. Pred kratkim je bila

ponsko, kot so to že storile Zedinjene države. Prekinitev trgovskih stikov pa pomeni za Japonsko prenehanje dobav za vojno potrebnih surovin. Zato je odločen nastop Anglije vzbudil v Tokiju precejšnje zaprepačenje.

razstava sovjetske knjige. Eden največjih kinematografov v Sofiji predvaja samo sovjetske filme. Za sovjetsko poljedelsko razstavo v Moskvi so bili po vsej Bolgariji na gosto nalepljeni lepaki. V šolah je ruščina obvezen predmet. Nedavno je bil na obisku v Sofiji namestnik ruskega komisarja za zunanje zadeve Potjemkin in sedaj se mudi v Moskvi delegacija 30 bolgarskih parlamentarcev na prijateljskem obisku.

Francosko posojilo Poljski. Med Francijo in Poljsko je bil dosežen sporazum o velikem posojilu, ki ga bo dobila Poljska v Franciji. Zaenkrat je francoska vlada odobrila Poljski 300 milijonov frankov kredita za nakup vojnega materiala.

Dobri trgovinski odnošaji med Poljsko in Rusijo. Sovjetska vlada je nabavila na Poljskem 900.000 ton premoga, za 8 in pol milijon zlotov plavžarskih izdelkov in za 1 milijon zlotov kablov.

Litva proti tuji propagandi. Litovski pravosodni minister je te dni imel v bližini nemške meje govor, v katerem je med drugim dejal, da bo litovska vlada strogo nastopila proti tuji propagandi, ki zlasti skuša motiti obmejno prebivalstvo s tem, da navaja, da so v nekaterih državah mezde poljskih delavcev znatno višje, kakor pa v Litvi.

Nova egiptovska vlada. Novo egiptsko vladno je sestavil Ali Maher paša.

Madžarski parlament je bil odgoden do 14. septembra t. l. Radi napetega mednarodnega položaja pa je bil parlament nenadoma sklican za 22. t. m. Na dnevnem redu je sprememba poslovnika, ki bo izpopolnjen tako, da bo vlada dobila za slučaj vojne širša pooblastila.

Nemška vojna mornarica je pripravljena. Admiral nemške mornarice Roeder je te dni na nekem zborovanju dejal: »Ako pride dan, da nas bo vodja pozval na branik domovine, povemo vsemu svetu, da je nemška vojna mornarica pripravljena!«

Nemčija kupuje surovine na londonskem tržišču. »News Chronicle« piše, da je nemška vlada po svojih agentih nakupila od začetka avgusta t. l.: 3000 ton kavčuka, 7500 ton bakra, 5000 ton svinca.

Obtok bankovcev v Nemčiji znaša skoro 9 milijard mark, dočim je ob koncu julija lanskega leta znašal samo 6,65 milijard mark in ob istem času l. 1932 3,93 milijarde mark.

Iz češke

Tudi v Brnu proti židom. Po vzgledu praškega policijskega prezidenta, je objavil glasom »Narodnega denika« tudi policijski prezident dr. Schwade v Brnu znane stroge odredbe proti židom, samo, da je brnski razglas še strožji. Obisk kopališč je dovoljen samo v dveh in to le ob ponedeljkih, sicer je židom vstop v gostilne in kavarne kar na splošno prepovedan, a v gledališče, koncerte in kino smejo le takrat, kadar bo to posebej objavljeno. Prepovedan je v Brnu židom vstop tudi v vse parke, izjemši dveh. Židovske trgovine morajo imeti nemško-češki napis »Jüdisches Geschäft — židovska trgovina«, medtem, ko je v Pragi dovoljen tak napis v češkem in nemškem jeziku. Kakor praški, tudi češki listi v Brnu to odredbo niti z besedo ne odobravajo. V češkoslovaških vladah so bili ponovno zastopani tudi odlični politiki-židi, ki so uživali po svoji inteligenci in pozitivnem delu v korist države velik ugled, posebno je bil znan dolgoletni pravosodni minister dr. Meissner, ki je imel večkrat tudi resor ministra socialne politike.

Onečašenje rase. Pred sodiščem v Pragi je bil tožen Jud dr. Löwy, ker se je l. 1936 oženil v Moskvi z Nemko arijske rase. Zena je bila obsojena na dve leti zapora.

P. A. Sergienko:

Marina

Bil je soparen poletni dan.

Neznosna vročina in neznosne muhe. Ni je bilo rešitve pred muhami. Najbolj je trpela uboga živina, ki se je kakor obsejena podila čez travnik.

Pastir Tiurga, ki je rad zabavljal in modroval, je sklenil napoditi krave domov na molžo.

Vsekakor bo na dvorišču boljše. Pa tudi na dvorišču so muhe neznosne. Zrak je od gnoja še nevzdržljivejši. Krave mukajo in bežljajo po dvorišču sem in tja in iščejo senčnatega kraja.

Zene in dekle z izpodrečanimi krili tekajo za kravami in se do gležnjev pogrezajo v redki gnoj.

Zala in spretna Marina, z belo ruto na plečih, je hotela priklicati veliko rdečko. »Tak počakaj vendar, Rjabina! Počakaj, ljubčka moja! Kam pa dreviš?«

Nežno je govorila z njo in se ji hkratu skušala približati.

Rjabina se je pa kaj malo zmenila zanjo in se je postavila ne ravno preveč graciozno na kup gnoja.

Toda Marina je izrabila priložnost in ne meneč se za to, da je nosna, sedla kravi k nogam in jo začela molziti.

Beli curki mleka so se vlili v vedro.

V senci, pod veliko ruto je sedela debela upraviteljeva žena in merila namolženo mleko.

»Od Crnjavke? Od mladih? Malo je danes!« je rekla in pisala velike in neokretne številke v zamašeno knjigo.

»Počakaj še malo, Rjabina!« se je spet zaslislal ljubki Marinin glas.

Toda zdajci je stisnila zobe kakor od silne bolečine in pomignila rdečelični Pazaši.

»Pazaša, prošim... daj, pomolzi ti do konca... ni mi dobro«, je zajecjala s spačenim obrazom.

Dobrodušna in vesela Pazaša je pomembno pomežiknila in dejala: »Nu, le pojdi... bom že jaz opravila!«

Marina je vstala in odšla v izbo za služinčad. Tam je legla za leseno steno in zajecjala kakor ranjena žival.

Strah jo je obšel, da utegne umreti v kotu, še preden bo spravila otroka na svet. Hotela je zavpiti na pomoč, pa se je preplašila, da ne bi prišel kateri delavec. Ne, ne! Moški ne smejo biti zraven.

Pa prav takrat so se zagnali fantje v izbo. Kadili so in kleli.

Marina je pridržala dih. Zdaj ji je bilo bolje; tako dobro ji je bilo, da je hotela celo vstati.

Tisti mah so sobo napolnili fanti in dekleta. Bilo je poldne.

Vesela Pazaša je pogledala za leseno steno in se sklonila k Marini.

»No, kako ti je?«

Marina je hotela veselo odgovoriti, pa jo je izpreletela neznosna bolečina. Z muko se je premagala, da ni zajecjala na glas, prišla je Pazaša za roko in zasepetala s solzami v očeh:

»Nikar ne hodi od mene, tako se bojim!« Pazaša je zaslutila. Vznemirila se je.

»Ali naj pokličem babico?«

Marina se je še trdneje oklenila:

»Nikar me ne zapuščaj!«

V izbi za služinčad je hlapec Tiurga pripovedoval nekaj zelo veselega.

Pazaša se je tresla po vsem životu in šepetala:

»Prosila jih bom, naj gredo ven.«

»Ne, ne... ni treba... daj mi roko«, je prosila Marina in krčevito zgrabila Pazašo.

Bučen smeh je preglasoval Marin krik.

Postala je mati.

»Vzem mi otroka«, je z naporom dehtela.

Toda Pazaša je bila kakor v vročici. Ni se upala dotakniti novorojenčka.

»Ne vem, kaj mi je... Da ni nemara mrtev?«

»Stresi ga!«

»Bojim se.«

»Rahlo ga stresi!«

Pazaša je trepetajoč vzela drobno telesce v roke, ga položila k materi in ga pokrila z odejo.

»Tako, zdaj pa skočim po babico.«

Stopila je v izbo in tiho povedala, kaj se je zgodilo. V izbi je zdajci vse utihnilo in delavci so se drug za drugim porazgubili.

Čez četrto ure je prišla babica Akulina... Vzela je novorojenčka v roke, ga rahlo ploskala in ga vrgla z roke na roko.

Novorojenček je zdaj vendarle spoznal, da je stvar resna, odprl usta in zavekal.

Na bledem Marininem obrazu se je prikazal ljubeč smehljaj.

Imela je sina!

... In zvečer je Marina sedela pri delu in je bila kakor blede mlado dekle.

(Prosveta.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Žalostne zgodbe. Dopisu v »Slovenec« z dne 26. julija pod naslovom »Žalostne zgodbe« ne bom na široko odgovarjal. Dopisnik članka najbrž sam nima otrok, zato tudi ne ve in ne razume, da so otroci v dobi pubertete pod vplivom vseh mogočih vetrov. »Slovenec« dopisnik je lahko srečen, da še ni in da tudi ne bo kdaj pozneje sam ali kdo njegovih najbližjih zašel v vrtnice in se dal v zobe zlobnim jezikom. Dajte, ozrite se malo okrog vas, prav od blizu pogledajte, morda boste lahko prihodnje dni napisali članek v vašem listu, ki bo ljudi naše doline še vse bolj zanimal, kot pa članek, ki ga je napisal vaš dopisnik brez vsakega razumevanja ali iz osebnosti. Kar se vse vzgojnih načel bi tudi svetovala dopisniku, da privzdigne trepalnice, da bo videl kam vodi vzgoja po vaših načelih, zlasti kadar so vzgojeni že polnoletni. »Delavska Politika« bi bila mnogo premislila, če bi začela pisati o tem, ali hotela napadati. Če ste dobro vzgojeni, potem ne uatresajte človeku soli v rane. — Mati.

Zahvala. Vsem, ki so kakorkoli pripomogli, da je uspela prirediteljem veličastne proslave 40-letnice Zveze rudarjev Jugoslavije, podružnice v Trbovljah, se prireditveni odbor najlepše zahvaljuje. Posebno zahvalno pa izreka tudi vsem gg. hišnim posestnikom, ki so izobesili zastave v pozdrav številnim gostom in tako pripomogli, da je ta veliki praznik rudarjev potekel še veličastneje. — Prireditveni odbor.

ZAGORJE OB SAVI

Vpisovanje v drž. meščansko šolo bo 1., 2. in 4. septembra, vsak dan od 8. do 12. ure. V prvi razred se smejo vpisati učenci, ki so dovršili 4. razred ljudske šole brez slabe ocene, ali učenci, ki so dovršili kak razred višje ljudske šole. Njihova starost 1. januarja 1939. leta ne sme presegati 14. leta. K vpisovanju naj prinese vsak učenec zadnje šol. izpričevalo, rojstni list in davčno potrdilo. V vpisovanju v II., III. in IV. razred naj prinese vsak učenec zadnje izpričevalo. Popravni izpiti bodo 29. avg. 1939 ob 8. uri.

LASKO

Se o razmerah v Radiothermi v Laškem. Nekateri nameščenci so šli v pisarno in intervirali v svojih službenih zadevah, a niso uspeli. Pri prvem članku pa je uprava izjavila, da naj pridejo najprej v pisarno, ne pa da takoj pišejo v list. Zato smo se danes zopet odločili, da se poslužimo lista, ker osebno v pisarni nismo uspeli. Uprava zaposluje že nad 1 leto 2 delavca za vrtnarska dela in razna čiščenja. O. A. in T. A., ki imata na uro komaj po din 2,50 in to brez hrane, stanovanja in oskrbe. Drugi nameščenci imajo po din 300 plače, vso oskrbo in hrano. Obema delavcema naj bi uprava ali povišala premajhno plačo, ali pa tudi njima mudila enake bonitete, kot jih uživajo ostali nameščenci. Isto plačo ima tudi vrtnar V., in to brez hrane in stanovanja (na uro din 2,50). Uprava nekako čudno deli uslužbenca v pogledu prejemkov. Natarak S. ima mesečnih din 300 s hrano, a brez stanovanja, ne dobi pa odškodnine zanj. Mizar R. dobi mesečno din 750 (poprečno), ima hrano samo opoldne, ne pa večerje; prav tako nima stanovanja in ne perila. Mizarju K. je uprava odvzela napitnino, a mu še do danes ni povišala redne plače kljub stalnim obljubam in vložiti zadevne prošnje. S 1. avgustom je uprava odstavila K. kot slugo in vratarja ter mu dala službo čistilca in navadnega delavca, kljub temu, da je bil v prvotni službi že 10 let, ima 7-člansko družino, je imel samo din 500 mesečno, si v tej službi popolnoma pokvaril levo roko, ga vsi tučji že poznajo kot vestnega in korektnega uslužbenca, ki govori perfektno nemški in italijanski jezik, a so mesto njega nastavili komaj par mesecev v službo vzetega Ljubljancana, samca, ki sploh ne obvlada tujih jezikov, nima družine, nima prakse. K. ni bil nikdar v zvezi s kakimi članki o Radiothermi, kar mu nekateri podtikajo, niti se ni nikdar aktivno bavil s kakršnokoli politiko, je v moralnem oziru neoporečen in nikdar še kaznovan. Sedaj pa še nekoliko o izkoriščanju K. Njega je uprava lahko uporabila za vse: pometal je steze po parku, nosil premog po sobah, cepil drva, čistil pljuvalnike, obrezoval trte in zalival grede, vozil s postaje tujske kovčege in košare, bil vratar, delal dnevno službo po 14 do 16 ur, a je danes enostavno odstavljen od mesta vratarja. Prav tako je v službi M. K., ki ima samo din 300 plače, a vrši tudi službo čolnarja, čistilca čevljev, zidarja, vozača, čistilca bazena itd. Siromak mora dnevno očistiti povprečno po 40 do 50, večasih tudi po 60 parov čevljev raznih tučjev, a ne dobi od uprave niti dinarja napitnine, kljub temu, da po zakonu prihaja v neposredni stik z gosti. Pri škodljivem pranju, ki ga mora užiti vsak dan pri tolikem številu parov čiščenja čevljev, bi pač morala uprava priznati K. M. zaslužen napitnino. — Pričakujemo od uprave, ki je socialni zavod, da bo upoštevala upravičene želje svojih delavcev.

KRANJ

Ni več pri banki. Iz upravnega sveta Prometne banke d. d. v Ljubljani je izstopil Matija Skrbec, dekan. Koliko let je bil v upravnem svetu te banke in ali je bil izvoljen vanj na podlagi lastnega delniškega paketa ali kot zastopnik kakšne druge pri banki udeležene skupine, se ne ve.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni klni Pobrežje. 26. in 27. avgusta »Romanca« (Tajnost dokumenta 32).

LJUBLJANA

V ljubljanski pekovski stroki vlada prava anarhija. Ne v vseh obratih, vendar v mnogih, če ne v večini obratov. Ne spoštuje se nedeljski počitek, ne delovni čas, ne kolektivna pogodba, ki je v veljavi. To so razmere, ki kriče do neba. Zanimivo je, da se uvidevnejši mojstri sami jeze na te razmere ter žele, da bi se napravil red v delovnem in službenem odnosu. Ta želja je čisto naravna, ker ob teh razmerah silno trpi obrt sama, besedo bi pa morali imeti pri vsem tem tudi konzumenti, ker gre v obratih tudi za higieno. Pekovski delavstvo naj se zaradi tega zgane in pomaga urediti razmere!

MARIBOR

Špekulacija s sladkorjem

Že več kakor mesec dni se občuti pri nas silno pomanjkanje sladkorja. Trgovci tolažijo gospodinjke, ki bi baš sedaj, ko je čas za vkuhanje, nujno potrebovale sladkor, da bo sladkor v kratkem zopet na razpolago. Ker pa ta v »kratkem« le predolgo traja in sladkorja ni za dobiti, se je razvilo pravo verižništv, tako da pridejo do sladkorja zopet le tisti, ki imajo dovolj denarja na razpolago. Že pred meseci so časopisni poročali, da je vlada dovolila uvoz sladkorja in znižala ca-

rino, tako da uvožen sladkor ne bo dražji kot pa je bil domači. Kakor pravijo poročila je bilo doslej res uvoženih okrog 150 vagonov sladkorja, ki je pa baje slabe kvalitete, ker je med sladkor primene 5 odst. moke. Tak sladkor je seveda slab, za vkuhanje pa sploh neuporaben, ker se vkuhanu sadje pokvari. Kdaj bo konec takih špekulacij na račun konzumentov? Razpustite karte in preprečite nadaljnje odiranje konzumentov!

Kdo so razbojniki? Časopisi so več mesecev pisali o neki rokoverniški tolpi, ki je zagrešila na Pohorju in v Dravski dolini več ropov in drugih zločinov. Kot vodji te tolpe so imenovali nekega Zajca in Pečovnika. Pečovnika so vjeli. Izkazalo se je pa, da on ni bil pri pohodih omenjene tolpe udeležen in tudi ne Zajec, pač pa neki Rogan ter njegovo dekle, potem neki Peša in Rupnik, katera so med tem že tudi prišli. Svojo centralo je imela tolpa kar v Studencih.

Radi umora prevzittkarice Neže Lubejeve iz Janževega vrha pri Ptujski gori, sta se morala te dni zagovarjati pred tukajšnjim kazenskim senatom posestnik Janez Letonja in Janez Nerat. Obtožena sta bila, da sta izvršila ta umor. Medtem, ko je Nerat priznal zločin in bil obsojen na 10 let ječe, je Letonja trdovratno zanimal, da bi bil kriv in je bil obsojen na 20 let ječe. Lubejeva je bila prevzittkarica in zato v nadlego.

Na tri leta ječe je bil obsojen nek mariborski trgovec v Nemčiji, radi tihotapljenja deviz. Zanimivo je, da je bil obsojen velik prijatelj nacistov.

Redna seja mestnega sveta, se bo po daljšem presledku vršila v petek, dne 25. t. m. v mestni posvetovalnici.

Vagon oglja je zgorel na mariborskem kodlovu. Oglje je prispelo iz Ribnice na Dolenjskem in je bilo namenjeno v Nemčijo.

Čigava bo delavska mladina?

Dandanes, v dobi največje zmede, ki je posledica svetovne vojne, ko hočejo s silo ugnobiti vsako svobodno delavsko gibanje in z lažjo zamegliti staro resnico, da je izkoriščanje, ki mu je izpostavljen delovni človek, in pohlep po novih ogromnih dobičkih, krivo bode in pomanjkanje, se vrši tudi boj za delavsko mladino. Delavskemu gibanju se očita, da vodi razredni boj, kakor da bi delavstvo samo bilo tisto, ki hoče, da se mu pritrjuje mezdna, okrnjuje njegove pravice do zakonitih prejemkov itd. Delavstvo nasprotno noče razrednega boja, ono hoče, da ta boj preneha. Prestal pa bo, ko bo odpravljeno izkoriščanje in se delavstvu ne bo treba več boriti proti krivici.

Preko vsega tega hočejo priti nasprotniki delavstva na kaj enostaven način. Odtujiti hočejo delavsko mladino organiziranemu delavskemu gibanju, in jo napraviti nemočno, brez volje ter odpora. Najprej poskušajo to doseči z vzgojo, potem pa na ta način, da ustanavljajo za njo posebna društva, posebne organizacije, kjer nudijo tej mladini zabavo, jo vodijo na izlete, jo spravljajo v svoje domove, kjer ima mlad človek lahko vse zastoj, ji dajejo uniforme itd. Prijetne urice pa porabijo »vzgojitelji« zato, da jo nahujskajo proti svobodnemu delavskemu gibanju. Ko pride tak človek potem kot pomočnik v delavnico in se mu dobrote, s katerimi so ga pitali, odmaknejo, postane nezadovoljen in ker krivca ne pozna, mu pride na um, da je krivec tisti, proti kateremu so ga hujskali v mladih letih, njegov sodelavec, ki je pripadnik druge organizacije, nasprotnik njegovih vzgojiteljev in tistih, ki so jih njegovi vzgojitelji slikali kot najboljše in najbolj poštene ljudi.

Mladina je torej izpostavljena tisočerm nevarnostim, predvsem pa največji nevarnosti, da postane sovražnica sama sebi. Prijatelji, vprašajmo se, kdo je kriv, da je toliko brezposelnih? Tisti, ki gara v tovarni in se bori za skrajšanje delovnika, da bi tudi njegov brezposeln tovariš prišel do dela in kruha, ali pa tisti, ki se tej zahtevi upira in pravi v časopisu, da skrajšanje delovnika ubija gospodarstvo?

Kar drugi delajo s pomočjo sredstev, s pomočjo denarja, na ta način, da porabljajo denar, ki ga morata spraviti skupaj delavec s svojim delom v obliki dobička in kmet s svojim znojem, ter s tem pridobivajo delavsko mladino zase, moramo mi skušati doseči s propagando, s prosvetnim delom, s poizrtvovalnostjo, s tem, da bistrimo pamet delavski mladini. Ne z zmerjanjem nasprotnikov, ampak s tem, da prikažemo mladini, kje so vrelci njene nesreče in nesreče vsega človeštva. Na vsakem dogodku, na vsaki notici v listih, razlagajmo mladim ljudem resnico, da bodo spoznali pod kakšnimi oznakami se skrivajo nasprotniki delavstva: antimarksizem, fašizem, stanovščina itd., ki so sami novi pridodatki za besedo kapitalizem. Za kapitalizem bi namreč nihče ne šel v boj, zato je treba drugih gesel.

Spornimo delavsko mladino na to, da se pod temi protidelavskimi gesli pripravlja vojna, vojna, ki pije človeško kri in prinaša nesrečo ter uničenje. Delavska mladina pa je za mir, zato da živi človeštvo v sreči in blagostanju, zato pojde s svobodnim delavskim gibanjem, samo učiti jo moramo in ji razlagati resnico.

Gojko Gorjanov, Trbovlje.

Avstralski pristaniški delavci v boj proti Japonski

Stavke v pristaniščih

Po nastanku vojne na Kitajskem je dobila Japonska jako nevarne sovražnike v pristaniškem delavstvu Avstralije. Ta zemljina, ki je izredno važna za zunanjo trgovino Japonske, ji povzroča jako mučno glavobolje.

Ob natovarjanju brodov za Japonsko je nastala v pristanišču Thonsville (Kinsland) splošna stavka, ki je trajala nekaj tednov. Dejansko je bila ta stavka samo nadaljevanje stavke v Porth Cambleyju, ki je bila končana šele potem, ko so prazni japonski brodovi zapustili pristanišče.

Pristaniški delavci so razglasili, da uvedejo stavko v vsakem pristanišču, kadar pridejo japonski brodovi. To store kljub temu, da Japonska plača vsako ceno za natovorjenje in

razkladanje brodov, pri čemer izgube dober zaslužek, toda še večjo izgubo ima Japonska.

Ta boj avstralskih pristaniških delavcev je našel popolno pravilno umevanje. Smatra se namreč kot boj za čast demokracije v Avstraliji.

Za svetovno prvenstvo v tenisu. Za svetovno prvenstvo v tenisu se bodo pomerili v Združenih državah Severne Amerike, prvak Evrope Puncč iz Zagreba in avstralski teniški prvak Bromvich, ki si je osvojil Davisov pokal za Ameriko. Sportniki trdijo, da Puncč nikakor ne more uspeti proti Avstralcu, ker so Avstralcanci znani kot najboljši igralci tenisa na svetu, ki zdaleka prekašajo igralce vseh drugih narodov.

CELJE

Odpoved stanovanja hišniku

Delavska zbornica v Ljubljani je pod števil. 1273-39-3 B poslala sledeči dokiz: »P. n. Plankar I., hišnica D. Z., Celje.

Glasom sklepa seje upravnega odbora Delavske zbornice z dne 26. junija t. l. Vam odpovedujemo mesto hišnice v dopisništvu Delavske zbornice v Celju s 15. 8. 1939 tako, da preneha Vaše službeno razmerje s 31. 8. 1939. Ker zgubite z razvezo službenega razmerja tudi pravico do stanovanja, Vas pozivamo, da izpraznite stanovanje do 31. 8. t. l. in izročite ključ dopisniku D. Z. g. Grošlju. — Ljubljana 12. 8. 1939. Predsednik: Kozamernik, Tajnik: Hafner, I. r.

Hišniško mesto v D. Z. je pred tremi leti prevzel osiveli starešina v delavskem strokovnem pokretu in dolgoletni občinski svetovalec mesta Celja, s. Plankar Martin, ki je za običajne hišne posle bil odškodovan samo z brezplačnim stanovanjem. Zastopniki slovenskega »Jugorasa«, ki sedaj gospodarijo v Del. zbornici, pa so poslali 14dnevno odzovod njegovi ženi. Ne vemo, ali so namenoma napravili pravno pomoto, da jim bo omogočen umik, obstoja pa tudi možnost, da so to storili iz drugih razlogov.

Ker se s. Plankar bavi z delavskimi vprašanji že skoro pol stoletja, ni znan samo v Celju, temveč med delavstvom širom Slovenije, odnosno vse naše države. Pripomnimo naj še to, da obstoja tudi pogodba s trimesečno odpovedjo. Ker smo uverjeni, da s. Plankar nima sovražnikov, je gornji doris pač najlepše spričevalo podpisanih faktorjev. Značilno je tudi, da je bil označeni sklep napravljen brez novoimenovanja sodstva D. Z. v Celju. Vemo, da naš Time tudi tokrat ne bo klonil, saj se je samo nasmehnil kot običajno in pripomnil, da še ne bo zgubil ravnotežja. Le tako naprej! Kar je še poštenega bo spregledalo.

SEVNICA OB SAVI

Kopitarna Winkle obsojena. Poročali smo že o veliki pravdi, ki jo je vodil proti inozemskemu podjetju »Kopitarni Winkle« v Sevnici ob Savi njen bivši delovodja F. Š. radi vrnitve protizakonitega odtegovanja pri plači za pokojninsko zavarovanje. Kopitarna Winkle je bila že obsojena pri okrajnem sodišču v Sevnici, da mora te odtegljave v znesku okrog din 7000 delovodji Š. vrniti in poravnati vse stroške, pa se je pritožila še na okrožno sodišče v Celju. Minuli teden se je vršila pri okrožnem sodišču v tej zadevi prizivna razprava, pri kateri je okrožno sodišče zaslislalo solastnika tvrdke g. Julija Winkla in sicer s sodnim tolmačem, ker vkljub 30-letnemu bivanju v naši državi, se ni zmožen državnega jezika. Zaslislani je bil tudi tožnik, delovodja F. Š. in je dobil končno prisego za svojo izpoved, nakar je prizivno sodišče zavrnilo pritožbo tvrdke Winkle in potrdilo prvo sodbo, da mora Kopitarna Winkle plačati vtoževani znesek. Okrožno kot prizivno sodišče je med drugim ugotovilo, da se je pokazala nezanesljivost izpovedbe priče ravnatelja Schindlerja, zlasti v tem, da je potrdil navedbe tvrdke Winkle, da je tožnik v pismu prosil za ponoven sprejem s plačo, kakor jo je imel poprej, medtem ko iz tega pisma jasno izhaja, da Š. v pismu plače sploh ne omenja. Nadalje je sodišče ugotovilo, da je predstavnik Kopitarne Winkle, g. Julij Winkle, kot stranka oklevajoče izpovedal in ker podpirajo izpovedbo tožnika Š. na celi črti izvedeni dokazi, je bil zaslisan tožnik pod prisego. Tvrdka Winkle bo morala plačati seve tudi vse nadaljne stroške, ki so nastali vsled njenega priziva na okrožno sodišče v Celju.

LIMBUŠ

Tat se je splazil skozi okno v stanovanje vpok. žel. del. F. Steinekerja v Limbušu in mu odnesel dve srebrni uri, en par novih čevljev, več parov nogavic, dežnik in eno obleko. — Steineker ima din 1300 škode. Tatu je opazila neka ženska ko je sredi popoldneva odhajal z zavojem v roki.

V ogledalu

Pokojni Lapčević je bil socialist, o katerih trdijo naši nasprotniki, da so šredomovinci in škodljivci naroda. Ob smrti Lapčevića so pa morali priznati, da je bil to eden največjih za narod in državo zaslužnih mož. To naših nasprotnikov seveda ne bo oviralo, da ne bi še nadalje proglašali boj marksizmu do iztrebljenja kot prvobitno narodno delo in psovali socialistov.

Križmanovo glasilo »Slovenski delavec« želi, da bi drugi listi objavljali modrosti, ki jih prinaša ta list. Menimo, da bi ne škodovalo, če bi lahko od časa do časa tudi naš list objavil v zabavo našim čitateljem duhovitosti iz tega lista. Radi pomanjkanja prostora pa ne bomo zmogli povsem ugoditi tem željam Križmanovega glasila. Vsekakor pa bi se raje ustregli tej želji, če bi »Slovenski delavec« objavil manj v zabavo, kakor pa v ponk svojim čitateljem n. pr. znamenito dosmrtno pogodbo g. Prežljia pri Delavski zbornici.

Beseda o brezbožnikih. »Slovenec« piše o brezbožnikih in povdarja: »Naj reče kdo, kar hoče, kakor hitro ugasne vera v Boga, izgubijo tudi navedeni zakoni vso učinkovitost. V brezbožni družbi se ne čuti nihče več vezanega od nadčloveških sil in postav ter od kakšnega večnega reda...«

Mesta bodo morala imeti stalne žirne založbe za prehrano prebivalstva. Zaloge bodo morale biti tako velike, da bodo zadostovale za dva meseca.

Nova viničarska uredba

»Službeni list« Dravske banovine z dne 19. julija 1939 objavlja novo banovo uredbo o službenem razmerju med vinogradnikom in viničarjem »Viničarski red«, ki ga je podpisal ban dne 13. julija 1939.

Novi viničarski red je obširnejši kot je bila prejšnja uredba o viničarskem redu veljavna od 1. novembra 1928 naprej ter prinaša številne novosti, med drugim

minimalne mezde za viničarje,

ki znašajo v poletnih mesecih po din 10 na dan, v zimskih po din 8 na dan. Za težja dela, rigoljanje, cepljenje, škropljenje, žvepljenje, jesensko ali zimsko globokokop in rez pa znaša najnižja dnevna mezda v poletnih mesecih po din 12,50, v zimskih mesecih po din 10.

Delovni čas

je določen v letnih mesecih od 7. do 12. in od 13. do 18. ure, v zimskih mesecih pa od 8. do 12. in od 13. do 16. ure. Če pa dobiva viničar pri delu celo hrano, ne velja ta delovni čas, temveč krajevno običajni čas.

Nadure

Kar dela viničar preko zakonito določenega delovnega časa, se šteje za nadurno delo in se mora plačati s 50 odst. poviškom. Pri spravljaju sadja in ob trgatvi pa pripada delavcem samo normalna mezda, če so preko noči popolnoma oskrbljeni s hrano. V tem slučaju je treba dati viničarjem tudi hrano, ne pa samo pijačo, kakor se to običajno dela.

Pijača

mora biti zdrava in nepokvarjena, ne sme biti ponarejena, šmarnica je prepovedana.

Službena doba 3 leta

Važno novost prinaša uredba s tem, da se sklepa služba za tri leta in velja prvo leto kot poskusna doba, ko se lahko služba v času od 1. do 15. avgusta brez razloga odpove.

Viničarski sklad

Vsak vinogradnik, ki ni kmet, bo moral plačati letno od 1/4 hektarja vinograda v viničarski sklad pri banovini din 100. Ta sklad se bo uporabljala za podporo viničarjem in njihovim svojcem v primeru bolezni, onemoglosti in smrti.

Cerkve izvzete

Tega prispevka v viničarski sklad pa ne plačujejo cerkvene imovine, če je donos vinograda določen za vzdrževanje cerkve ali za kritje stroškov bogoslužja, pač pa plačujejo ta prispevek samostanske imovine.

Kazni

Kršenje predpisov Viničarskega reda se kaznuje z denarno kaznijo od 10 do 1000 din, v slučaju neplačila z zaporom od 1 do 20 dni.

Veljavnost uredbe

Ta nova viničarska uredba dobi obvezno moč s 1. novembrom 1939.

Kdo je lahko viničar?

Po novi uredbi je viničar oni, ki obdeluje vinograd v izmeri najmanj pol hektarja (5000 kv. metrov), medtem ko je morel doslej obdelovati vsaj 5600 kv. metrov.

V bodoče bo lahko postal viničar le oni, ki je dovršil viničarsko šolo ali 9-mesečni viničarski tečaj, ali opravil viničarski izpit. Dosedanji viničarji obdrže pravico do viničarske službe.

Se mnoga druga določila,

ki so življenjske važnosti za viničarje, vsebuje novi viničarski red. O teh bomo spregovorili še v bodočih »Delavskih Politikah«, toda viničarska organizacija bo morala prav temeljito prirediti predavanja po posameznih občinah za viničarje, da se bodo viničarji seznanili s svojimi novimi pravicami in dolžnostmi ter s mogli koristiti s svojim novim viničarskim redom.

Razno

Radi premale pokojnine se pritožujejo nekateri župniki, ki prejemajo po din 320 do din 760 mesečno. Ti župniki spadajo v eno vrsto s staroupokojenici. Kakor se zatrijuje bo materijelno vprašanje teh župnikov skoro ugodno rešeno. Cerkev bo namreč ustanovila poseben fond iz dohodkov posestev verskega zaklada, ki so zopet prešla v njeno last in bo iz tega fonda plačevala doklade župnikom-staroupokojenecem. Ker so posestva, ki jih je dobila cerkev vredna okroglo 150 do 200 milijonov dinarjev, bo njihova donosnost tako velika, da bo mogoče plačevati doklade brez posebnih težkoč.

Katoliška društva v Dubrovniku proti »nemoralnim tujcem«. Katoliška društva v Dubrovniku so pričela napadati goste, ki hodijo po mestu in v okolici v kopalnih oblekah. Nekateri goste so celo obmetavali z gnjilimi jajci in paradižniki, radi česar so začeli tujci zapuščati Dubrovnik.

Za zgraditev drugega tira na gorejski železniški progi se zavzema društvo železniških uradnikov. Svojo zahtevo opira na dejstvo, da je promet potnikov na gorejski progi narasel v 12 letih za 56 odstotkov in da znaša število potnikov na tej progi letno 2,92 ali skoro tri milijone.

Nabava plinskih mask za državne uslužbenke je obvezna. Maske bo dobavila tvrdka Bata po ceni din 165 za komad.

18.000 stotov bo znašala letošnja žetev hmelja v Savinjski dolini.

Naš kilirinski dolg v Italiji se je povečal od 24 na 118,6 milijonov dinarjev.

4000 judovskim emigrantom na poti v Šangaj na Kitajskem — grozi strašna usoda. Doslej je bilo judovskim emigrantom dovoljeno naseljevanje v Šangaju na Kitajskem. Pred kratkim se je odpeljalo 4000 judovskih beguncev na 15 parnikih v Šangaj. Med tem pa je prišlo obvestilo, da so japonske oblasti sklenile prepovedati vsako nadaljnje naseljevanje Evropejcev v Šangaju. Ako bo ta prepoved ostal v veljavi, potem bodo ti emigranti doživeli enako strašno usodo, kot jo je doživelo 800 judovskih emigrantov na parniku »Saint-Louis«, ki so štiri mesece blodili po morju, ne da bi bili smeli pristati. Kako je izgledalo na parniku v tem času, si lahko mislimo, ako si predočimo, da je bila med izseljenci cela kopica otrok in da so ljudem pošla sredstva za prehrano. Take globoke tragedije v 20. stoletju se zde nekaj nemogočega in nezaslišanega.

V plačilne težkoče je zašla svetovnoznana banka Mendelssohn v Amsterdamu, ki je imela svoj čas sedež v Nemčiji. Zguba znaša 5,7 milijonov goldinarjev ali 17,1 milijona dinarjev.

Prva železnica v Evropi od Linza do Budjevic s konjsko vprego, zgrajena l. 1828. Konjsko vprego so uporabljali še do l. 1870.

Kotiček sodružic

Slava delu

Žalosten pojav naših dni je, da neprenehoma narašča delomrznost in brezbriznost za resno delo. Brez dvoma je to pojav notranje krize, v katero je zašel sodobni človek, saj spada k posledicam strojnega dela. V ljudeh usiha ljubezen in spoštovanje do dela. Edino naše bogastvo je delo, naš ponos in zadovoljstvo, saj izpolnjujemo z njim veliko nalogo. Delo pa ni samo edino sredstvo, s katerim si večina ljudi pridobiva vse, kar je za življenje potrebno, delo je tudi nenadomestljivo sredstvo za dosego splošnega napredka. Zapadna kultura se je samo zato povzpela najvišje med vsemi kulturami sveta, ker je najgloblje zasidrana v delu. Samo marljiv in delaven narod se lahko dvigne nad primitivne narode, ki tako rekoč nimajo potreb, pa zato tudi nimajo nobenega smisla za delo. Delo pa ni samo v službi udobja, tudi ne samo v službi pridobivanja, ni kratkočasje, kakor mislijo mnogi, še manj beg pred najhujšim, ampak je delo naša služba, naše poslanstvo, ki ga moramo vršiti resno in pošteno, ki nam bo pa tudi obilno povračalo zaupanje, ki nas bo vzgajalo, oblikovalo našo osebnost, nam krepilo voljo in nas usposobilo tudi za najtežje naloge.

Gospodinja in sadjarstvo

Kljub temu, da se strokovnjaki že skozi desetletja mnogo prizadevajo za izboljšanje naših sadjereje, vidimo pri nas še prav malo vzornih sadovnjakov. Večinoma najdemo še vedno tako slabe vrste jabolk, hrušk in drugega sadja, da ni za drugega kakor za most ali za žganje. Na trg prihaja večina le manjvredno sadje, ko bi vendar na istem prostoru lahko tako lahko rastle zlahka blago. Pa če se imajo kje boljše vrste sadja, pa jim prav gotovo manjka zgodnjega ali poznega sadja, tako da potem zlasti otroci velik del leta po nepotrebnem cede slino po tujem sadju.

Moški velikokrat nimajo pravega smisla za sadjarstvo, saj so mnogi taki, da jim ugaja

kvečjemu še kuhano sadje. Zato se brigajo za sadjarstvo bolj tam, kjer zraste sadja na debelo, da ga lahko prodajo, prešajo, žgejo žganje itd. Sadni pridelek na drobno pa gre večinoma skozi ženske roke in skoraj vsaki gospodinjji je sadje prav posebno pri srcu. Po eni strani ji sadje skozi vse leto omogočuje izpremembo v hrani, po drugi strani pa ji sadje zlasti mnogo zaleže, ker lahko z njim potolaži in posladka zlasti otroke in pripravi tudi bolnikom marsikako olajšanje. Še bolj ko doslej pa bi se naj one gospodinjje, ki imajo košček lastne zemlje, oprijele sadjarstva in bi naj skrbele, da bo pri hiši vedno dovolj sadja od najbolj zgodnjih pa do najbolj poznih vrst. Če le mogoče, naj bodo vse vrste sadja pri hiši: jabolka, hruške, češnje, breskve, marelice, pa še razno vrtno grozdje in jagode. Tudi trto bi morali gojiti predvsem za prehrano, saj imajo otroci še grozdje šmarnice in izabele prav radi. Bolj kakor doslej pa bi se naj tudi upoštevalo sadje v kuhinji. Zlasti po gostilnah in drugih javnih kuhinjah ne uporabljajo skoraj nič sadja. In vendar bi posebno v vročih poletnih mesecih, ko je tudi največ sadja, večina ljudiraje imela sadno hrano kakor pa vedno samo meso z večno enakimi prikuhami. Naša kuharska obrt je še vse preveč starokopitna, prav nič se noče prilagoditi napredku znanosti o prehrani. Kako bi se premmogim prilegle sadne juhe, sadne močnate jedi, kompoti ali pa kar surovo sadje, ki pa mora priti seveda zelo snažno in oprano na mizo. V obmorskih krajih igra sadje, zlasti še grozdje, v prehrani že sedaj veliko vlogo in marsikoga vleče ceneno grozdje tja dol še bolj kakor morje. Pri nas pa bo treba v zasebnih in javnih kuhinjah še povsod izpremeniti jedilnik po modernih načelih prehrane, namesto vinskih bomo morali odpirati sadne kleti, kjer se bodo gostje lahko krepčali s sadjem, sadnimi jedmi in sadnimi sokovi. Tudi to nalogo bodo morale v prvi vrsti prevzeti žene.

70. obletnica smrti slovaškega patra Hlinke. Na obletnico Hlinkove smrti je govoril po radiu šef Hlinkove garde Murgas. V svojem govoru je zlasti povdaril, da je bil pater Hlinka vedno velik prijatelj Nemčije in Italije ter oboževalec Hitlerja in Mussolinija.

Slovaki zahtevajo zemljo od Poljske. Še slovaške propagande Mach je objavil v slovaškem službenem listu poziv Poljakom, da vrnejo 85 kvadratnih milj zemlje, ki so si jo lani septembra prilastili. Mach pravi, da so to storili ilegalno, čeprav se je to izvršilo v zmislu dogovora.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poslavna naračnina takoj!

Okrog 25 milijonov din za gobe dobi vsako leto Slovenija. Zaslužek pride v roke poglavitno revnejšim slojem. To narodno premoženje pa bi se moglo najmanj podvojiti, ako bi nabiranci poznali vse porabne gobe. Za to bo nudil priliko ljubljanski velesej od 2. do 11. septembra 1939, kjer bo prikazana prva razstava gob (naravne gobe vseh vrst, kar jih bo takrat dobiti; nadalje umetniško izdelani modeli, kratka navodila, najboljše slike itd.). Poleg te razstave bo razstava za praktično izkoriščanje gob (stroj za rezanje gob, način pravljenega pakovanja, različni vzorci suhih gob, gobji prašek, gobji izvleček (ekstrakt), konzerviranje gob v kisu in slanici itd.).

Delavski pravni svetovalec

Rubež (Celje)

Vprašanje: Bil sem leta 1938 obsojen in me sedaj rubijo za nek znesek, toda rubežni organ je zaplenil premičnino, ki je last žene. Ona je kupila tisto stvar že leta 1937 in ima tudi kupno pogodbo na svoje ime. Tudi moja plačo mi hočejo rubiti, čeprav sem v cinkarni, pa me bodo baje prijeli izven tovarne. Kako se naj branim tega?

Odgovor: Če žena ni nič dolžna in je zarubljena stvar res njena, ter bo lahko to tudi dokazala pred sodiščem, potem mora ona vložiti pri sodišču izločitveno tožbo proti tistemu, ki je omenjeno stvar zarubil. Če bodo Vas zarubili izven tovarne in Vam vzejo zasluženo mezdo, boste tudi lahko kot cinkarniški delavec zahtevali mezdo nazaj.

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

reg zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ul. 37 (v lastni hiši) - Telef. 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 131.43

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi. Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. Zdržni delež znaša Din 200.—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure